

Agentschap NL
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

InfoMil Perspectief | 2

Jaargang 1 | november 2011

>> Als het gaat om milieu en leefomgeving

Ruimtelijke ordening en gezondheid

Bescherm kinderen tegen luchtvervuiling

Wie astma krijgt, heeft levenslang. Deze ziekte is niet te genezen. Daarom is preventie belangrijk. Zeker bij kinderen. Omdat hun longen nog in ontwikkeling zijn, zijn ze kwetsbaar voor factoren die het risico op astma vergroten, zoals uitlaatgassen. Astma Fonds (binnenkort Longfonds), GGD Nederland, VNG en de gemeente Amsterdam wijzen op de mogelijkheden voor een gezondheidkundige afweging bij de gemeentelijke besluitvorming van nieuwe scholen en kinderdagverblijven langs drukke wegen. Over nut en noodzaak van aanvullend lokaal beleid.

Van links naar rechts: Harry van Bergen (gemeente Amsterdam), Christine Strous (Astmafonds), Rogier van Luxemburg (VNG), Moniek Zuurbier (GGD Gelderland-Midden) en Jelmer Krom (Astmafonds).

Directe aanleiding om de krachten te bundelen, was de brief van staatssecretaris Atsma over regelgeving rondom luchtverontreiniging voor scholen en andere gevoelige bestemmingen. Daarin geeft hij aan dat gemeenten ruimte hebben om aanvullend beleid te maken voor gevoelige bestemmingen. Waarom is dat nodig? “De landelijke normen voor PM10 en NO2 zijn niet altijd toereikend om schoolgaande kinderen te beschermen”, zegt Moniek Zuurbier van GGD Gelderland-Midden. “Ook andere stoffen, zoals roet en ultrafijn stof, kunnen het risico verhogen. In plaats van normen te stellen voor al deze stoffen, is het praktischer en beter om scholen en kinderdagverblijven op een veilige afstand van drukke wegen te vestigen. GGD Nederland en het Astma Fonds adviseren op basis van de ‘GGD-richtlijn medische milieukunde: luchtkwaliteit en gezondheid’ een afstand van 300 meter tot snelwegen en 50 meter tot provinciale wegen en drukke stadswegen. Ongeacht of de normen voor luchtvervuiling worden overschreden. Ook deskundigen van het RIVM en de Gezondheidsraad hebben over de negatieve gezondheidseffecten van een verblijf langs een drukke verkeersweg geschreven. Er is een duidelijke relatie met volksgezondheid en daarom is het belangrijk dat hier meer aandacht voor komt.”

Best practices

Gemeenten kunnen effecten op lokale situaties het beste inschatten en daarop het beginsel van een goede ruimtelijke ordening toepassen. Hierdoor kunnen ze rekening houden met effecten van luchtverontreiniging in de besluitvorming. Binnen de vele afwegingen die een College van B&W moet maken, verdient een gezondheidskundige afweging een volwaardige plaats, vinden de initiatiefnemers. Christine Strous van het Astma Fonds: “In 2010 zaten ongeveer 49.000 leerlingen op een basisschool (275 scholen) die binnen 300 meter van de snelweg is gevestigd en bijna 13.000 leerlingen op een school (72 scholen) binnen 50 meter van de provinciale weg. Dat mogen er niet meer worden. Daarom willen we het bewustzijn van nut en noodzaak van aanvullend beleid bij gemeenten vergroten.”

Amsterdamse richtlijn

Belangrijk middel in de communicatie zijn best practices van gemeenten, zoals Amsterdam. Harry van Bergen van de gemeente Amsterdam: “Een nieuwe school gaat generaties lang mee. Talloze kinderen gaan er jarenlang elke dag naar toe. Een goede afweging waar die scholen

komen te staan is essentieel. Daar hoort ook gezondheid bij. Twee jaar geleden heeft het College van B&W de gemeentelijke Richtlijn gevoelige bestemmingen aangenomen. Daarin staat dat er - ongeacht de luchtkwaliteit - geen nieuwe voorzieningen langs snelwegen, provinciale wegen en drukke stedelijke wegen mogen komen

“Bewustzijn van nut en noodzaak van aanvullend beleid bij gemeenten vergroten”

Christine Strous, Astmafonds

voor kinderen en andere kwetsbare groepen (zie kader). De afstanden die we hierbij hanteren zijn in lijn met het landelijk beleid van GGD Nederland.”

Verplicht advies

Dat is een mooi uitgangspunt, maar kan dit principe altijd worden toegepast? Gemeenten hebben immers ook met andere afwegingen te maken, zoals verkeersveiligheid. “Klopt, het lukt niet altijd”, zegt Van Bergen. “Je moet realistisch zijn. Daarom kan er van de richtlijn worden afgeweken. Maar dat kan alleen nadat het College de betreffende GGD om advies heeft gevraagd.” ▶

Kwetsbare groepen

Blootstelling aan luchtvervuiling veroorzaakt astma en COPD (chronische bronchitis en longemfyseem) en kan bestaande klachten verergeren.

Kwetsbare groepen zijn:

- mensen met chronische longziekten;
- mensen met hart- en vaatziekten;
- kinderen en baby's;
- ouderen;
- mensen die in de buitenlucht werken of sporten.

(Bron: Astmafonds)

Maatregelen

Daarbij kijkt de betreffende GGD onder meer naar de afstand, tussenliggende bebouwing en de drukte van de weg en de hoeveelheid vrachtverkeer. Zuurbier: “De manier waarop de tussenliggende bebouwing is gesitueerd, kan de zaak positief beïnvloeden. Wellicht kunnen in sommige situaties scholen dan wat dichterbij de weg worden gevestigd. Maar dat moet van geval tot geval worden bekeken. Als de gemeente iets kan afspreken met de organisatie die de tussenliggende bebouwing realiseert, kun je gezondheidswinst boeken. De GGD kan ook adviseren over maatregelen in scholen, zoals ventilatiesystemen, maar de effecten daarvan op het verminderen van luchtverontreiniging die van buiten de school inkomt zijn beperkt.”

Verschillend beleid

Er zijn verschillende manieren om gezondheid vroegtijdig in het planproces te betrekken en onderdeel uit te laten maken van integrale besluitvorming. Rogier van Luxemburg van de VNG: “Zo betreft de gemeente Best ook sportvelden en woningen in de besluitvorming. Daarnaast is een luchtkwaliteitsonderzoek verplicht. De gemeente Harderwijk benoemt specifiek onder welke

voorwaarden er mag worden afgeweken van de regels. Alleen als daar zwaarwegende financiële, landschappelijke, stedenbouwkundige en verkeerskundige redenen voor zijn. Wij schrijven dus geen recept voor. Het gaat erom dat gezondheid een volwaardige plaats krijgt in de besluitvorming van de ruimtelijke ordening.”

Meer informatie

De initiatiefnemers brengen dit belangrijke onderwerp onder de aandacht bij gemeenten via hun eigen communicatiemiddelen. Wie meer wil weten, kan nu al kijken op de website van het [Astmafonds](#), [GGD](#) en [VNG](#). ◀

Besluit gevoelige bestemmingen luchtkwaliteit

Het landelijke [Besluit gevoelige bestemmingen luchtkwaliteit](#) richt zich op de vestiging van nieuwe gebouwen en uitbreiding van bestaande gebouwen die geheel of gedeeltelijk bestemd of in gebruik zijn voor:

- basisonderwijs;
- voortgezet onderwijs;
- overig onderwijs aan minderjarigen;
- kinderopvang.

En voor:

- verzorgingstehuizen;
- verpleegthuizen;
- bejaardentehuizen.

Of een combinatie van al deze gebouwen.

Hiervoor gelden grenswaarden voor NO₂ en PM₁₀. Als deze grenswaarden dreigen te worden overschreden, is nieuwbouw niet toegestaan. (Bestaande scholen of andere gebouwen mogen eenmalig worden uitgebreid tot 10 procent extra personen ten opzichte van het aantal personen waarvoor het gebouw wettelijk is bestemd.)